

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 06.02.1967, sp. zn. 11 Tz 67/66, ECLI:CZ:NS:1967:11.TZ.67.1966.1

Číslo: 27/1967

Právní věta: II. Způsobení značné škody, příp. škody velkého rozsahu je těžším následkem ve smyslu § 180 odst. 2 písm. c), příp. § 180 odst. 3 písm. a) tr. zák. jen tehdy, je-li následkem obecného ohrožení (arg.:

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 06.02.1967

Spisová značka: 11 Tz 67/66

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Řízení trestní

Předpisy: 140/1961 Sb. § 180 odst. 2 písm. c)
§ 180 odst. 3 písm. a)

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 27/1967 sb. rozh.

I. K výkladu znaků trestného činu obecného ohrožení podle § 180 tr. zák.

II. Způsobení značné škody, příp. škody velkého rozsahu je těžším následkem ve smyslu § 180 odst. 2 písm. c), příp. § 180 odst. 3 písm. a) tr. zák. jen tehdy, je-li následkem obecného ohrožení (arg.: „takovým činem“). Nemůže proto časově předcházet, nýbrž následovat vzniku okolností, tvořících obecné ohrožení.

III. Do rozsahu takto způsobené škody je třeba zahrnovat náklady, vynaložené účelně na odvrácení hrozícího nebezpečí i na nápravu škodlivých následků.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 6. února 1967 - [11 Tz 67/66](#).)

Obžalobou okresního prokurátora byli stíháni obvinění inž. A, B, C a D pro skutek, spočívající ve spoluzavinění nekvalitního provedení stavebních prací při výstavbě základní devítileté školy v P. Skutek byl v obžalobě kvalifikován jako trestný čin obecného ohrožení podle § 180 odst. 1, 2 písm. b), u obviněného D též podle odst. 2 písm. c) a u obviněných inž. A, B a C též podle odst. 3 písm. a) tr. zák.

Usnesením městského soudu v P z 3. listopadu 1966 sp. zn. 4 To 468/66 byl podle § 257 písm. b) tr. ř. zrušen rozsudek obvodního soudu z 3. října 1966 sp. zn. 2 T 176/66 ohledně obviněných inž. A a B a trestní stíhání těchto obviněných bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř. zastaveno z důvodu § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Dalším usnesením městského soudu z téhož dne sp. zn. 4 To 467/66 bylo podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušeno usnesení obvodního soudu sp. zn. 2 T 176/66 o zastavení trestního stíhání obviněných C a D a věc vrácena obvodnímu soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu vyslovil, že oběma usneseními městského soudu byl porušen zákon ve prospěch obviněných v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 § 134 odst. 2 tr. ř. a přikázal obvodnímu prokurátorovi, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Nedostatky skutkových zjištění, které pravomocnému rozhodnutí vytýká stížnost pro porušení zákona a jež zjistil po přezkoumání věci i Nejvyšší soud, neoddělitelně souvisí s otázkou výkladu znaků trestného činu obecného ohrožení podle § 180 tr. zák. K tomu je třeba uvést zejména toto:

Objektem tohoto trestného činu je jednak bezpečnost života a zdraví lidí a jednak bezpečnost cizího majetku. Ke vzniku obecného nebezpečí stačí, je-li obecně nebezpečným jednáním ohrožen jen některý z těchto chráněných zájmů; vždy je však nutno objasnit, který zájem konkrétně, jakým způsobem a v jakém rozsahu byl ohrožen.

Obecné nebezpečí vzniká tehdy, když nebezpečí v zákoně uvedené povahy a intenzity (§ 179 tr. zák.) hrozí bezprostředně. Pro stav obecného nebezpečí - i když k poruše nemusí vůbec dojít - je typická živelnost a neovladatelnost průběhu událostí, při nichž vznik poruchy je závislý na nahodilých okolnostech, vymykajících se z vlivu pachatele i ohrožených osob.

Okolnost, že vadným provedením stavebních prací skutečně vznikla rozsáhlá majetková škoda, sama o sobě obecné ohrožení ještě neprokazuje; jinak by muselo být obecným ohrožením jakékoli způsobení škody velkého rozsahu, což zjevně není logické. Škoda může být těžším následkem ve smyslu ustanovení § 180 odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák. jen tehdy, je-li následkem obecného ohrožení (argument ve slovech zákona: „takovým činem...“).

Vznik škody zde tedy nemůže časově předcházet vzniku obecného ohrožení.

Pokud by v daném případě byla škoda v celém rozsahu způsobena již vadným provedením stavebních prací, z něhož později vzniklo obecné ohrožení, nebyla by s obecným ohrožením kauzálně spojena jako následek, nýbrž naopak jako příčina. V právním posouzení podle § 180 odst. 2 písm. c) nebo odst. 3 písm. a) tr. zák. by kromě toho byla tatáž okolnost - vadné provedení stavebních prací, projevující se jako škoda - započtena dvakrát. Jako těžší následek trestného činu obecného ohrožení by proto přicházela v úvahu jen další škoda na budově samotné, tj. škoda přesahující škodu původně vzniklou vadným provedením stavebních prací, nebo škoda vzniklá na věcech vně této budovy (např. škoda způsobená na zařízení školy, sousedních objektech apod.).

Výše nákladů na nápravu škody je sice významná pro zjištění výše škody, pro zjištění doby vzniku škody však není rozhodné, kdy byla škoda napravena. V daném případě nebyla věc ze všech uvedených hledisek objasněna.

Podle zjištění rozsudku byla příčinou popraskání železobetonové konstrukce jednak méně účinná nebo i zcela neúčinná poloha ocelové výztuže a zejména špatná kvalita betonu. Příčina rozsáhlého samovolného uvolňování a odpadávání stropních omítek pak spočívala v tom, že nebyla zachována

technologická pravidla pro provádění omítek Crittall, přičemž k oddělování omítek přispěly i velké deformace omítnuté konstrukce. Soud tedy rozlišoval nebezpečí, které hrozilo z vadné konstrukce, od nebezpečí, které vznikalo při procesu uvolňování stropních omítek, dokazování však nezaměřil na objasnění okolností, které jsou potřebné ke zjištění, kdy a v jakém rozsahu vznikla škoda. Při tom vzhledem k dosavadním výsledkům řízení nelze vylučovat, že škoda v celém rozsahu vznikla již vadným provedením stavebních prací, totiž že náprava vadného stavu by si vyžádala stejné náklady i v tom případě, kdyby závady stavby byly zjištěny a opraveny ihned po skončení příslušných prací. Dokazování v tomto směru mělo být provedeno především doplněním posudků znalců z oboru stavebnictví.

Pokud jde o nebezpečí hrozící z vadně provedené železobetonové konstrukce, dospěl obvodní soud k závěru, že toto nebezpečí nebylo bezprostřední, poněvadž podle vyjádření znalců u železobetonových konstrukcí nikdy nedochází k náhlému zřícení. Postupně vznikající a rozšiřující se trhliny v konstrukci i laikovi nutně signalizují nebezpečí zřícení, takže je dostatek času k tomu – jak se stalo i v tomto případě – aby vhodným opatřením bylo zřícení celé konstrukce zabráněno.

Z posudku znalců prof. dr. inž. P. a doc. inž. R. sice vyplynulo, že nebezpečí zřícení konstrukce nebylo bezprostřední ani v těch místnostech, kdy byly zjištěny největší závady, nebyla však jednoznačně vyloučena možnost uvolnění a zřícení části betonových trámů, tj. kusů betonu, aniž by došlo ke zřícení celého trámu. Takové vyjádření znalců bylo potřebné vzhledem k jejich zjištění, že ocelová výztuž, která normálně zabraňuje náhlému zřícení konstrukce, byla i ve zcela neúčinné poloze.

Podle zjištění znalců poklesl stupeň bezpečnosti železobetonové konstrukce z požadované hodnoty 1,9 na hodnotu 1,06, takže byl na hranici únosnosti. V této souvislosti však nebyla objasněna otázka zatížení konstrukce a její význam pro otázku zachování nebo zřícení konstrukce. Po zjištění, jaké bylo užité zatížení konstrukce, předpokládané projektem, mělo být dokazování zaměřeno na zjištění, zda k předpokládanému maximálnímu zatížení, resp. přetížení konstrukce v kritické době došlo nebo mohlo dojít, např. při současné přítomnosti žáků z více tříd, při shromáždění většího počtu dospělých osob, po vyslechnutí svědci K. a Z., případně další informované osoby a doplněn i znalecký posudek. Vyjádřením znalců bylo třeba dále podrobněji objasnit i možný vliv dynamického zatížení a blíže vysvětlit i význam „řetězového pokračování destrukce“, které znalci připustili jako možné v místnosti č. 97.

Nedostatečně byly objasněny dále okolnosti významné pro posouzení povahy a rozsahu nebezpečí, které vyplývalo z procesu samovolného uvolňování stropních omítek. V tomto směru soud vycházel z předpokladu, že padající omítka by mohla způsobit jen lehčí poranění, když v této souvislosti v odůvodnění rozsudku konkrétně uvádí, že uvolněná část omítky o tloušťce 3 cm formátu A 4 by vážila 1,70 kg. Závěr o závažnosti hrozící újmy na zdraví soud opřel o vyjádření znalců z oboru stavebnictví.

Kusost řízení v uvedeném směru byla ovlivněna podceněním závažnosti možných škodlivých účinků a předpokladem, že bezprostřední ohrožení ve smyslu ustanovení § 180 tr. zák. nastalo jen tehdy, když došlo nejen k uvolnění, nýbrž přímo již k odpadnutí omítky. Uvedený předpoklad však není správný, poněvadž k působení nebezpečných sil ve skutečnosti došlo již v době, kdy se projevila nedostatečná přilnavost poměrně těžké omítky ke stropním betonovým deskám, od nichž se omítka samovolně oddělovala a kdy odpadnutí jejích částí bylo závislé na zcela nahodilých a nepředvídatelných okolnostech. V této souvislosti je nutno zdůraznit – podle znalců nesporné – spolupůsobení sil, které vznikaly při deformacích konstrukce a jejím dynamickém zatížení. Dokazování bylo proto třeba zaměřit nejen na zjištění, kdy a v jakém rozsahu omítka skutečně odpadla, nýbrž i na zjištění, v jakém rozsahu již byla uvolněna od stropních desek tak, že hrozilo její nekontrolovatelné odpadnutí.

V naznačeném směru byly některé důkazy provedeny již v přípravném řízení. Svědek M., který v září

1964 prováděl průzkum stavu omítek uvedl, že síla omítky nebyla dodržena na mnoha místech, přičemž omítka byla samovolně uvolněna na ploše 165 m². Kritický stav byl potvrzován i svědkem N., který omítky při opravných pracích otloukal. Podle jeho výpovědi byly uvolněny „velké plochy, stačilo klepnout a odpadávaly i větší části omítky“, přičemž na některých místech omítka již „vůbec nedržela“.

Obvodní soud však nevyslechl znalce inž. S., který osobně prováděl průzkum omítek a na jehož posudek se odvolávali vyslechnutí znalci prof. dr. inž. P. a doc. inž. R. Pokud soud provedl dokazování v tomto směru přečtením zmíněných svědeckých výpovědí a znaleckého posudku - což vzhledem k naznačenému stavu protokolu o hlavním líčení nelze zjistit - byl takový postup vadný pro nedostatek materiální podmínky § 211 odst. 1 tr. ř., neboť dokazované skutečnosti nebyly menšího významu. Z odůvodnění rozsudku pak není patrné, zda a jak bylo k těmto důkazům přihlédnuto.

Zcela nedostatečně byla objasněna i otázka povahy a závažnosti hrozící újmy na zdraví. Nelze souhlasit s postupem soudu, který se v tomto směru omezil výlučně na vyjádření znalců z oboru stavebnictví, poněvadž závažnost zranění jako možného účinku padajících částí omítky mohla být odpovědně posouzena jen na podkladě znaleckého posudku z oboru lékařství. K námitce obhajoby je třeba uvést, že ani zde vzhledem k povaze věci nelze konkrétní dokazování nahradit laickým odhadem, vycházejícím z notoricky známých skutečností nebo obecných zkušeností. Ostatně ani soud neopřel své závěry jen o takové úvahy, nýbrž o konkrétní vyjádření znalců z oboru stavebnictví. Tito znalci však neměli potřebné znalosti z oboru lékařství, nehledě na to, že v jejich vyjádření, jak je zachyceno v protokole o hlavním líčení, i mezi tímto vyjádřením a písemným posudkem jsou zřejmé rozpory. V písemném posudku je uvedeno, že „nepřípustně velká tloušťka omítky zvětšovala váhu spadlých částí a tím i možnost vážnějšího úrazu“. Při hlavním líčení znalec prof. dr. inž. A. J. naproti tomu uvedl, že „zranění způsobené omítkou by vzhledem k malé výšce a váze omítky i u dítěte bylo lehčího rázu“. Toto vyjádření pak bylo bezprostředně na to oslabeno tvrzením, že „jiná je situace v případě, pokud by spadla omítka tlustší“. Neopodstatněná je i ta námitka, že znaleckým posudkem z oboru lékařství by stejně nemohla být posouzena skutečná událost, když k žádnému zranění ve skutečnosti vůbec nedošlo, takže význam posudku by v každém případě byl jen hypotetický. Tato okolnost vyplývá z povahy ohrožovacího trestného činu, jímž je postihována již pouhá možnost poruchy; jako znak trestného činu musí být i tato možnost poruchy předmětem dokazování.

Vyjádření znalců z oboru stavebnictví mělo být v uvedeném směru zaměřeno jen na opatření podkladů pro posudek znalců-lékařů, konkrétně na zjištění rozměrů, tvarů, pevnosti a tvrdosti uvolňujících se částí omítky, hrozících odpadnutí, jejich potenciální energie a případně dalších okolností potřebných pro posudek z oboru lékařství. Skutečnost, že důkaz takovým znaleckým posudkem nebyl proveden, je nutno vytknout jako závažný nedostatek dosavadního řízení.

Nedostatečné objasnění věci ve všech výše uvedených směrech vylučuje možnost správného posouzení otázky, zda v daném případě bylo jednáním obviněných způsobeno obecné ohrožení.

K právnímu názoru, který byl k otázce znaků trestného činu obecného ohrožení podle § 180 tr. zák. výše vysloven, třeba ještě dodat, že se Nejvyšší soud ztotožňuje s právním názorem generálního prokurátora v tom smyslu, že za škodu „velkého rozsahu“ podle § 180 odst. 3 písm. a) tr. zák. nelze považovat jen takovou škodu, která činí nejméně 100 000 Kčs, tedy i taková škoda, která se svým rozsahem uvedené částce značně přibližuje. Ve škodě ve výši 96 110 Kčs by proto v daném případě mohla být spatřována škoda velkého rozsahu; jako k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby by k ní ovšem mohlo být přihlédnuto jen za podmínek, které byly výše podrobně rozvedeny.

Generální prokurátor ve svém vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona důvodně namítá i tu skutečnost, že při zjišťování výše škody, která vznikla uvolněním stropních omítek, byla od celkové částky neprávem odečtena částka 34 321 Kčs, vynaložená na otlučení omítek. Do rozsahu vzniklé

škody je totiž třeba zahrnout všechny náklady účelně vynaložené na odvrácení hrozícího nebezpečí i na nápravu škodlivých následků.